

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»
(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Економічної теорії та підприємництва
(назва кафедри, яка відповідає за дисципліну)

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Ректор (перший проректор)
_____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

317В04 Основи економіки та підприємництва
(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 136 – Металургія
(код і найменування спеціальності)

освітня програма
(спеціалізація) Ливарне виробництво чорних та кольорових металів і сплавів
(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут, факультет Фізико-технічний інститут, інженерно-фізичний факультет
(найменування інституту, факультету)

мова навчання українська

2020 рік

Робоча програма з дисципліни «Основи економіки та підприємництва» для
(назва освітньої програми (спеціалізації))
студентів спеціальності 136 «Металургія»

„___” _____ 2020 року. – 17 с.

Розробники: Кригульська Т.Б., к.і.н., доцент кафедри економічної теорії та підприємництва; Сидорук І.С., к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії та підприємництва

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної теорії та підприємництва

Протокол від «___» _____ 20__ року № __

Завідувач кафедри кафедри економічної теорії та підприємництва

«___» _____ 20__ року _____ (Губарь О. В.)

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-технічного факультету

Протокол від «03» 09 2020 року № 1

«04» 09 2020 року 'Голова (Климов О.В.)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми Ливарне виробництво чорних та кольорових металів і сплавів

«01» 09 2020 року Керівник групи (Іванов В.Г.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>13 Механічна інженерія</u> (шифр і найменування)	вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність (освітня програма, спеціалізація) <u>136 Металургія (Ливарне виробництво чорних та кольорових металів і сплавів)</u> (код і найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		6-й	6-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4	Освітній ступінь: бакалавр	14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		62 год.	84 год.
			Індивідуальн і завдання: контр.р.
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 31,1% до 68,9%

для заочної форми навчання – 6,7% до 93,3%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1 Мета вивчення навчальної дисципліни: комплексне вивчення економічних явищ і процесів ринкової економіки, ґрунтовне пізнання проблем ефективного використання суспільством обмежених виробничих ресурсів і шляхів досягнення максимальних кінцевих результатів у задоволенні потреб, що невинно зростають; оволодіння основними категоріями і поняттями економічної науки; формування у студентів здатностей: орієнтуватися в економічних теоріях, аналізувати економічну практику суспільства та економічну політику держави, досліджувати процеси ринкової економіки, обґрунтовувати результати економічної діяльності підприємства в умовах ринку, аналізувати проблеми розвитку ринкової економіки та підприємництва.

Завдання навчальної дисципліни: ґрунтовне засвоєння основ теорії ринкової економіки, основних принципів підприємницької діяльності та оволодіння навичками аналізу й оцінювання сучасної економічної, соціальної, політичної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати **загальні компетентності:**

K05. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

K08. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

K09. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

K13. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

фахові компетентності:

K30. Усвідомлення комерційного та економічного контекстів діяльності; здатність ідентифікувати фактори, що впливають на витрати в планах і проектах, відповідно до спеціалізації, та керувати ними; здатність застосовувати методи управління, адекватні поставленим цілям та завданням.

K33. Здатність реалізовувати концепції ощадливого виробництва та загальні принципи зниження виробничих витрат у металургії, а також впроваджувати ресурсозберігаючі технології, які дозволяють акумулювати ресурси, спрямовані на досягнення цілей в усіх напрямках діяльності металургійного підприємства.

Очікувані програмні результати навчання:

ПР05. Розуміння важливості нетехнічних обмежень, пов'язаних із суспільством, здоров'ям і безпекою, охороною навколишнього середовища, економікою, промисловістю.

ПР06. Вміння обирати і застосовувати придатні типові методи досліджень (аналітичні, розрахункові, моделювання, експериментальні); правильно інтерпретувати результати таких досліджень та робити висновки.

ПР08. Вміння розробляти і проектувати, відповідно до спеціалізації, складні вироби, процеси і системи, які задовольняють встановлені вимоги, що передбачає обізнаність про нетехнічні (суспільство, здоров'я і безпека,

навколишнє середовище, економіка) аспекти, обрання і застосовування адекватної методології проектування, у тому числі інструментами автоматизованого проектування.

ПР16. Розуміння широкого міждисциплінарного контексту металургії.

ПР21. Вміння застосовувати концепції бережливого виробництва та загальні принципи зниження виробничих витрат у металургії.

3. Програма навчальної дисципліни «Основи економіки та підприємництва»

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади ринкової організації економічної діяльності

Тема 1. Економіка та економічний розвиток суспільства.

Поняття економіки. Економіка як наука та сфера господарювання. Головна проблема економіки. Виробництво благ як безперервний процес праці в суспільстві. Суспільне відтворення та його види. Економічні потреби та інтереси, мотивація до виробничої діяльності. Економічні відносини у суспільстві.

Суспільне виробництво, його структура. Фактори виробництва, їх взаємодія. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Економічні блага, їх види. Суспільний продукт, процес його створення та розподілу. Соціальна та економічна ефективність виробництва.

Закони та закономірності економічного розвитку. Форми організації суспільного виробництва. Економічні системи: типи, види, структура та еволюція у цивілізаційному розвитку.

Тема 2. Ринок як форма організації суспільного виробництва.

Становлення та сутність ринкових відносин. Умови виникнення, основні риси та типи товарного виробництва. Товар і його властивості. Якісний та кількісний аспекти вартості товару. Вибір благ споживачем. Теорія граничної корисності.

Обмін благ і гроші, їх функції. Види грошей. Грошові системи та закон грошового обігу. Еволюція товарно-грошових відносин. Моделі ринку.

Сутність, принципи та функції ринку. Механізм функціонування ринку, його елементи. Типи та види ринків. Шляхи переходу до ринкової економіки.

Інфраструктура ринку. Основні елементи ринкової інфраструктури та її значення для розвитку ринкових відносин.

Тема 3. Ринковий механізм взаємодії в процесі господарювання.

Закони функціонування ринкової економічної системи. Елементи ринкового механізму: попит, пропозиція, конкуренція, вільне ціноутворення. Чинники формування ринкового попиту. Попит та його величина. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Нецінові детермінанти попиту. Еластичність попиту.

Чинники формування пропозиції. Пропозиція та її величина. Нецінові

детермінанти впливу на пропозицію. Еластичність пропозиції.

Взаємодія попиту та пропозиції. Утворення ціни рівноваги. Саморегулювання економічної системи та забезпечення ринкової рівноваги. Сучасні моделі ринкової рівноваги на макрорівні. Зміна ринкової рівноваги.

Ціна, її функції в ринковій економіці. Ціна виробництва. Механізм ціноутворення. Ціни в Україні, їх класифікація.

Конкуренція як умова функціонування ринку та елемент ринкового механізму. Сутність, види, форми конкуренції. Закон конкуренції.

Причини виникнення, сутність і види монополій. Монополістична конкуренція. Антимонопольне законодавство держави.

Змістовий модуль 2. Підприємництво в системі ринкових відносин.

Тема 4. Підприємництво як категорія ринкової економіки.

Підприємництво: економічна сутність та зміст поняття. Еволюція та роль підприємництва у суспільному розвитку. Теорії та моделі підприємництва.

Принципи підприємництва, його ознаки. Ринкові умови функціонування підприємництва. Підприємницьке середовище, його складники. Функції та роль підприємництва в структурі ринкової економіки. Підприємництво і бізнес.

Підприємець як учасник ринкових відносин, риси та якості. Права та обов'язки підприємця. Типи підприємців у сучасній економіці. Свобода та обмеження підприємницької діяльності. Соціально-економічні наслідки та роль діяльності підприємців. Етика підприємництва.

Тема 5. Підприємство як форма підприємницької діяльності.

Підприємство як основа підприємницького сектору макроекономіки.

Суб'єкти і об'єкти підприємництва. Підприємницька діяльність та її функції. Види підприємництва. Виробниче підприємництво. Особливості підприємництва в аграрній сфері. Підприємництво у сфері торгівлі та надання фінансових послуг. Нові види підприємницької діяльності та їх організаційне структурування.

Підприємство як господарська та інституційна одиниця економіки. Підприємства та їхні функції. Форми власності і підприємства. Малий та середній бізнес. Організаційно-правові форми підприємств: переваги та недоліки.

Технологія створення власної справи. Процедура створення та організації діяльності підприємства. Організація управління підприємством. Маркетингова діяльність на ринку. Чинники успішної підприємницької діяльності. Інститут банкрутства.

Змістовий модуль 3. Підприємницька діяльність та регулювання її державою.

Тема 6. Витрати, доходи та прибуток у підприємницькій діяльності.

Фактори виробництва та їх використання у підприємницькій діяльності. Виробнича функція. Ізокванта та ізокоста. Капітал та його структура.

Кругооборот і оборот капіталу. Амортизація . Найважливіша фінансові показники господарської діяльності підприємства.

Концепції витрат виробництва. Витрати виробництва: зовнішні, внутрішні, загальні, постійні, змінні, середні, граничні. Особливості динаміки постійних, змінних, середніх витрат при збільшенні обсягів виробництва.

Собівартість продукту та його ціна.

Дохід та його види. Формування доходів підприємства, їх використання.

Прибуток. Теорії прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток.

Норма прибутку і чинники, що її визначають. Порядок визначення та використання прибутку. Умови максимізації прибутку.

Тема 7. Державне регулювання підприємницької діяльності.

Підприємництво як основа підприємницького сектору, контрагент макроекономіки та об'єкт економічної політики держави. Принципові засади державного регулювання підприємництва, мета та завдання. Підтримуюча, компенсаційна та регулятивна діяльність держави.

Параметри впливу держави на підприємницьке середовище. Форми та методи регулювання підприємницького сектору державою.

Взаємодія підприємницьких структур з державою та суспільством.

Етична та соціальна відповідальність підприємництва. Стан, умови та перспективи розвитку підприємницької діяльності в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	прак.	лаб.	інд.	с.р.		лекції	прак	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Змістовий модуль 1 Теоретичні засади ринкової організації економічної діяльності												
Тема 1. Економіка та економічний розвиток суспільства	10	2	2	-	-	6	11,3	1	0,3	-	-	10
Тема 2. Ринок як форма організації суспільного виробництва	10	2	2	-	-	6	8,8	0,5	0,3	-	-	8
Тема 3. Ринковий механізм взаємодії в процесі господарювання	10	2	2	-	-	6	9,9	0,5	0,4	-	-	9
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6	-	-	18	30	2	1	-	-	27

Модуль 2 Змістовий модуль 2 Підприємництво в системі ринкових відносин												
Тема 4. Підприємництво як категорія ринкової економіки	14	2	2	-	-	10	14,5	0,5	-	-	-	14
Тема 5. Підприємство як форма підприємницької діяльності	16	2	2	-	-	12	15,5	0,5	-	-	-	15
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4	-	-	22	30	1	-	-	-	29
Змістовий модуль 3 Підприємницька діяльність та регулювання її державою												
Тема 6. Витрати, доходи та прибуток у підприємницькій діяльності	18	2	2	-	-	14	19,5	0,5	1	-	-	18
Тема 7. Державне регулювання підприємницької діяльності	12	2	2			8	10,5	0,5	-			10
Разом за змістовим модулем 3	30	4	4	-	-	22	30	1	1	-	-	28
Разом за модулем 2	60	8	8	-	-	44	60	2	1	-	-	57
Усього годин	90	14	14	-	-	62	90	4	2	-	-	84

5. Теми семінарських занять

Не передбачені навчальним планом.

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

На кожному занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми практичних занять	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Економіка та економічний розвиток суспільства	2	0,3
2.	Ринок як форма організації суспільного виробництва	2	0,3
3.	Взаємодія попиту і пропозиції	2	0,4
4.	Підприємництво як категорія ринкової економіки	2	-
5.	Підприємство як форма підприємницької діяльності	2	-
6.	Витрати, доходи та прибуток у підприємницькій діяльності	2	1
7.	Державне регулювання підприємницької діяльності	2	-
	Разом	14	2

7. Теми лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 69 % (62 години) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (90 годин). Під час самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; пошук (підбір) та

огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю; систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

№ з/п	Назва теми самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Економіка та економічний розвиток суспільства	6	10
2	Ринок як форма організації суспільного виробництва	6	8
3	Ринковий механізм взаємодії в процесі господарювання	6	9
4	Підприємництво як категорія ринкової економіки	10	14
5	Підприємство як форма підприємницької діяльності	12	15
6	Витрати, доходи та прибуток у підприємницькій діяльності	14	18
7	Державне регулювання підприємницької діяльності	8	10
	Разом	62	84

9. Індивідуальні завдання

Для студентів заочної форми навчання – виконання контрольної роботи.

10. Методи навчання

Навчальний процес у національному університеті «Запорізька політехніка» здійснюється за кредитно-модульною системою – моделі організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні двох складових: модульної технології навчання та кредитів (залікових одиниць) і охоплює зміст, форми та засоби навчального процесу, форми контролю навчальної діяльності студента в процесі аудиторної та самостійної роботи.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, сценаріїв.

Під час викладання лекційного курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – оповідна, описова форма розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;

- ілюстрація – для розкриття явищ і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки).

На практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань.
- практична робота – використання набутих знань при розв'язанні практичних завдань та вирішення проблемних ситуацій.

Під час самостійної роботи:

- робота в бібліотеці;
- робота в Інтернет.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

Результати навчання з дисципліни «Основи економіки та підприємництва» деталізують такі очікувані результати навчання: орієнтуватися в економічних теоріях, аналізувати економічну практику суспільства та економічну політику держави, досліджувати процеси ринкової економіки, обґрунтовувати результати економічної діяльності підприємства в умовах ринку, аналізувати проблеми розвитку ринкової економіки та підприємництва.

12. Засоби оцінювання.

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, контрольні заходи включають:

Поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів. Проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- проведення поточного тестування;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування.

Модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

Підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час практичних занять проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;
- вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання самостійних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Питання до екзамену

1. Економіка як наука та сфера господарювання.
2. Виробництво благ як безперервний процес праці в суспільстві.
3. Суспільне відтворення та його види.
4. Економічні потреби та інтереси, мотивація до виробничої діяльності.
5. Економічні відносини у суспільстві.
6. Суспільне виробництво, його структура.
7. Фактори виробництва, їх взаємодія.
8. Матеріальне та нематеріальне виробництво.
9. Економічні блага, їх види.
10. Суспільний продукт, процес його створення та розподілу.
11. Соціальна та економічна ефективність виробництва.
12. Закони та закономірності економічного розвитку.
13. Форми організації суспільного виробництва.
14. Економічні системи: типи, види, структура та еволюція у цивілізаційному розвитку.
15. Становлення та сутність ринкових відносин.
16. Умови виникнення, основні риси та типи товарного виробництва.
17. Товар і його властивості.
18. Якісний та кількісний аспекти вартості товару.
19. Вибір благ споживачем. Теорія граничної корисності.
20. Обмін благ і гроші, їх функції.

21. Види грошей.
22. Грошові системи та закон грошового обігу.
23. Еволюція товарно-грошових відносин.
24. Моделі ринку.
25. Сутність, принципи та функції ринку.
26. Механізм функціонування ринку, його елементи.
27. Типи та види ринків. Шляхи переходу до ринкової економіки.
28. Інфраструктура ринку. Основні елементи ринкової інфраструктури та її значення для розвитку ринкових відносин.
29. Закони функціонування ринкової економічної системи.
30. Елементи ринкового механізму: попит, пропозиція, конкуренція, вільне ціноутворення.
31. Чинники формування ринкового попиту.
32. Попит та його величина. Закон попиту. Винятки дії закону попиту. Нецінові детермінанти попиту. Еластичність попиту.
33. Чинники формування пропозиції. Пропозиція та її величина. Нецінові детермінанти впливу на пропозицію. Еластичність пропозиції.
34. Взаємодія попиту та пропозиції. Утворення ціни рівноваги.
35. Саморегулювання економічної системи та забезпечення ринкової рівноваги.
36. Сучасні моделі ринкової рівноваги на макрорівні. Зміна ринкової рівноваги.
37. Ціна, її функції в ринковій економіці.
38. Ціна виробництва. Механізм ціноутворення. Ціни в Україні, їх класифікація.
39. Конкуренція як умова функціонування ринку та елемент ринкового механізму.
40. Сутність, види, форми конкуренції. Закон конкуренції.
41. Причини виникнення, сутність і види монополій.
42. Монополістична конкуренція. Антимонопольне законодавство держави.
43. Підприємництво: економічна сутність та зміст поняття.
44. Еволюція та роль підприємництва у суспільному розвитку. Теорії та моделі підприємництва.
45. Принципи підприємництва, його ознаки.
46. Ринкові умови функціонування підприємництва.
47. Функції та роль підприємництва в структурі ринкової економіки.
- Підприємництво і бізнес.
48. Підприємець як учасник ринкових відносин, права та обов'язки підприємця.
49. Типи підприємців у сучасній економіці.
50. Свобода та обмеження підприємницької діяльності.
51. Соціально-економічні наслідки та роль діяльності підприємців.
52. Етика підприємництва.
53. Підприємство як основа підприємницького сектору макроекономіки.

54. Суб'єкти і об'єкти підприємництва.
55. Підприємницька діяльність та її функції.
56. Види підприємництва.
57. Виробниче підприємництво.
58. Особливості підприємництва в аграрній сфері.
59. Підприємництво у сфері торгівлі та надання фінансових послуг.
60. Нові види підприємницької діяльності та їх організаційне структурування.
61. Підприємство як господарська та інституційна одиниця економіки.
62. Підприємства та їхні функції.
63. Форми власності і підприємства.
64. Організаційно-правові форми підприємств: переваги та недоліки.
65. Технологія створення власної справи.
66. Процедура створення та організації діяльності підприємства.
67. Організація управління підприємством.
68. Маркетингова діяльність на ринку.
69. Чинники успішної підприємницької діяльності.
70. Інститут банкрутства.
71. Витрати, доходи та прибуток у підприємницькій діяльності.
72. Фактори виробництва та їх використання у підприємницькій діяльності.
73. Виробнича функція. Ізокванта та ізокошта.
74. Капітал та його структура.
75. Кругообіг і оборот капіталу.
76. Амортизація.
77. Найважливіші фінансові показники господарської діяльності підприємства.
78. Концепції витрат виробництва.
79. Витрати виробництва: зовнішні, внутрішні, загальні, постійні, змінні, середні, граничні.
80. Особливості динаміки постійних, змінних, середніх витрат при збільшенні обсягів виробництва.
81. Собівартість продукту та його ціна.
82. Дохід та його види.
83. Формування доходів підприємства, їх використання.
84. Прибуток. Теорії прибутку. Бухгалтерський і економічний прибуток.
85. Норма прибутку і чинники, що її визначають. Порядок визначення та використання прибутку. Умови максимізації прибутку.
86. Принципові засади державного регулювання підприємництва, мета та завдання.
87. Параметри впливу держави на підприємницьке середовище. Форми та методи регулювання підприємницького сектору державою.
88. Взаємодія підприємницьких структур з державою та суспільством.
89. Етична та соціальна відповідальність підприємництва.

90. Стан, умови та перспективи розвитку підприємницької діяльності в Україні.

13. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Письмове контрольне опитування проводиться на кожному практичному занятті та включає тестові завдання відповідно до тем змістового модуля.

Проведення модульного контролю з дисципліни «Основи економіки та підприємництва»

Стратегія оцінювання	Бали	Термін	Завдання та критерії оцінювання
поточне оцінювання	40	Кожен з двох модулів, впродовж семестру	теоретичне опитування та тестування за кожною темою, розв'язання задач
тестування під час рубіжного контролю	20		5 тестових завдань: 4 бали за 1 правильну відповідь
відповідь на теоретичні питання рубіжного контролю	20		письмова розгорнута відповідь на 2 питання: 10 балів за 1 питання
розв'язок задач під час рубіжного контролю	20		розв'язок задач з обґрунтуванням обраних методів і висновком за отриманими результатами
екзамен	60-100	після двох модулів	зараховано
	35-59		не зараховано з можливістю повторного складання
	1-34		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка за курс визначається як середнє арифметичне отриманих балів за перший та другий модулі.

Екзамен проводиться за наявності незадовільної підсумкової оцінки (менше 60 балів) або за вибором студента (для підвищення підсумкової оцінки) та містить: 2 теоретичні питання, задачу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим	не зараховано з обов'язковим

		повторним вивченням дисципліни	повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Комплект тестових завдань для проведення поточного контролю з кожної теми.
2. Комплект завдань для проведення модульного контролю 1 та 2.
3. Комплект завдань для підсумкового контролю.
4. Комплект завдань для комплексної контрольної роботи.
5. Комплект завдань для ректорської контрольної роботи.
6. Методичні рекомендації та завдання до виконання контрольної роботи з курсу «Основи економіки та підприємництва» для студентів заочної форми навчання.

15. Рекомендована література

Базова

1. Економічна теорія: Політекономія. Підручник / за ред. В.Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 9-те вид., доповн. – К.: Знання, 2014. – 710 с.
2. Основи економічної теорії: навч. посібник / за ред. П.В. Круша, В.І. Депутат, С.О. Тульчинської. – К.: Каравела, 2008. – 448 с.
3. Економічна теорія: підручник / В.Д. Лагутін, Ю.М. Уманців, Т.А. Щербакова та ін.; за заг. ред. В.Д. Лагутіна. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 608 с.
4. Основи підприємництва і бізнес культури: навчальний посібник / А.Б. Педько. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 168 с.
5. Економічна теорія: навч. посібник / В.П. Якобчук. – 3-тє вид., перероблене. – К.: Видавництво Ліра-К, 2015. – 408 с.
6. Економічна теорія: Підручник для вищої школи / за заг. ред. М.О. Соколова, М.І. Горлача. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 532 с.
7. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Політекономія: навчальний посібник / Н.П. Мацелюх, І.А. Максименко, М.М. Теліщук та ін. – Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. – 270 с.
8. Економічна теорія. Політекономія / В. Семененко, Д. Коваленко, В. Бугас, О. Семененко. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 428 с.
9. Економічна теорія: навч. посібник / О.А. Кулініч, Н.М. Зарецька, О.В. Нікітіна; Харк. держ. ун-т харч. та торгівлі. – Харків: ХДУХТ, 2016. – 200 с.
10. Основи економічної науки / Н. Мацелюх, О. Розум, І. Максименко, М. Теліщук. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 324 с.

11. Основи економічної теорії: навч. посібник / С.В. Мочерний, О.А. Устенко. – 3-тє вид., стер. – К.: Академія, 2009. – 504 с.

12. Основи бізнесу: навчальний посібник / Н.В. Доброва, М.М. Осипова. – Одеса: «Апрель», 2018. – 304 с.

13. Підприємницька діяльність: навчальний посібник / О.Л. Ануфрієва, Т.Г. Пальчевська, Г.М. Лагоцька. – Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2014. – 304 с.

Допоміжна

1. Політична економія: навчальний посібник / П.М. Макаренко, Л.О. Дорогань-Писаренко, Є.О. Кончаковський. – Полтава: РВВ ПДАА, 2013. – 295 с.

2. Політична економія: навчальний посібник / М.І. Синюченко. – Суми: ТОВ «Видавничий дім «Ельдорадо», 2015. – 176 с.

3. Основи економічної теорії. Практикум. Навчальний посібник / С.М. Лисенко, Я.О. Ляшок. – Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2017. – 268 с.

4. Політекономія: навч. посібн. / Г.Г. Старостенко, Н.В. Мірко. – Ірпінь: Видавництво Національного університету ДПС України, 2015. – 450 с.

5. Економічна теорія: Навчальний посібник / П.В. Мельник, І.А. Максименко, Н.П. Мацелюх. – 2-ге вид. доп. – Чернівці: «Прут», 2011. – 404 с.

6. Організація підприємницької діяльності у фірмі: навч. посібник / А.Д. Остапчук, А.В. Збарська. – К.: КиМУ, 2015. – 273 с.

7. Підприємницька діяльність та економіка підприємства: навчальний посібник / С.Б. Довбня, Т.Б. Ігнашкіна, А.Б. Педько. – Дніпро: Ліра, 2016. – 440 с.

8. Біржова діяльність і підприємництво: навчальний посібник / М.М. Ільчук, Н.П. Резнік; М-во освіти і науки України, НУБіП України. – Біла Церква: Білоцерківдрук, 2018. – 318 с.

9. Соціальне підприємництво. Бізнес-модель. Реєстрація. Оподаткування / Л. Долуда, В. Назарук, Ю. Кірсанова – К.: ТОВ «Агентство «Україна», 2017. – 92 с.

10. Базилевич В.Д., Базилевич К. Ринкова економіка: основні поняття і категорії. Навч. посібник / В.Д. Базилевич. – К.: Знання-Прес, 2008. – 263 с.

Інформаційні ресурси

1. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua.

2. Офіційний сайт Державного Комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

3. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>.

4. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk>.

5. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – www.rada.gov.ua
6. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
7. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua.
8. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua.